

Hlavné ciele

1. Štrukturovanie cieľov vo väzbe na polohu Slovenska v európskom regióne

Slovenská republika je od 1. 2. 1995 asociovaným členom Európskej únie s cieľom stať sa čo najskôr jej plnoprávnym členom.

Dôležitým prvkom celkovej integrácie do Európskej únie je aj priestorová integrácia, ktorá prispieva ku konkurencieschopnosti, produktivite a rastu ekonomickej a sociálnej kompaktnosti jednotlivých krajín a napomáha budovaniu komunikačnej i ostatnej technickej infraštruktúry. Prispieva aj k zabezpečovaniu ochrany prírodného a kultúrneho dedičstva, ochrany životného prostredia a celkovej trvalej udržateľnosti rozvoja územia krajiny a Európy.

Vytýčený cieľ znamená, že je potrebné sledovať a prispôbiť politiku územného rozvoja/územnoplánovaciú politiku k určitým spoločným cieľom a zásadám, ktoré sú kodifikované vo viacerých prijatých celosvetových konvenciách, ako aj v rôznych koncepcných materiáloch prijatých medzi štátmi Európskej únie, resp. členskými krajinami Rady Európy.

Popri týchto koncepcných dokumentoch a materiáloch sú pre územný/priestorový rozvoj Európy a jednotlivých krajín dôležité aj dohovory v oblasti sektorových otázok s priestorovými účinkami, ku ktorým patria predovšetkým dohovory v oblasti dopravy a dopravného vybavenia.

Základné ciele pre súčasnú územnoplánovaciú politiku možno v kontexte so základnými cieľmi v ostatných krajinách Európy definovať takto:

- Podpora rozvoja ekonomickej základne a posilnenie jej konkurencieschopnosti a efektívnosti
- Podpora rovnovážneho sídelného rozvoja, vrátane rozvoja vidieka
- Zabezpečenie rovnocennej dostupnosti k infraštruktúram
- Ochrana a tvorba životného prostredia, prírodného a kultúrneho dedičstva
- Podpora integrácie a kohéznosti
- Zabezpečenie udržateľného rozvoja

Je zrejmé, že tieto všeobecne akcentované ciele sa musia zabezpečovať v konkrétnych a špecifických sociálnych a ekonomických podmienkach Slovenska. Nedostatok finančných prostriedkov, hlboká reštrukturalizácia hospodárstva, spoločensko-politických a organizačných štruktúr, neumožňuje v takej miere rozvinúť územný rozvoj, ako by to bolo vo všeobecnosti žiadateľné. Napriek tomu však je v záujme trvalo udržateľného rozvoja Slovenska a jeho snahy rovnocenného zapojenia sa do európskeho spoločenstva sledovať vyjadrené dlhodobé ciele územného rozvoja, pre ktorých zabezpečenie je potrebné už v súčasnosti vytvárať potrebné východiskové podmienky.

2. Priority cieľov vo vzťahu k sociálnej, ekonomickej a environmentálnej situácii v SR

V dôsledku otvárania sa hraníc a celkovej globalizácie ekonomiky zvyšuje sa tlak na konkurencieschopnosť jednotlivých štátov, čo v zásade znamená nutnosť zvyšovania konkurencieschopnosti jeho jednotlivých územných jednotiek. Požiadavka na zabezpečenie konkurencieschopnosti jednotlivých územných jednotiek vychádza ako z vnútroštátnych, tak aj medzinárodných súvislostí. Vnútroštátne požiadavky na

zabezpečenie konkurencieschopnosti vyplývajú zo súvislostí trhového ekonomického prostredia a požiadaviek zabezpečenia rovnocenných životných a podnikateľských podmienok jednotlivých územných jednotiek. Pri medzinárodných požiadavkách sa k uvedeným vnútroštátnym pripája požiadavka možnosti participovať rovnocenným spôsobom na medzinárodných hospodárskych aktivitách a tak prispieť k rovnocenným spoločenským a sociálnym podmienkam územných jednotiek v medzinárodnom meradle.

Zabezpečenie rovnocenných spoločenských, ekonomických a sociálnych podmienok znamená v každej územnej jednotke sledovať koncepciu rozvoja:

- urbánnych štruktúr,
- sieťových sídelných štruktúr¹,
- ochrany a tvorby krajiny a celkového životného prostredia,
- zapájania sa do cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce.

Jedným zo základných predpokladov naplnenia uvedených cieľov v otázkach tvorby sídelných systémov, je vytvárať fungujúce sieťové štruktúry. Znamená to prechod od utilitárnych a do seba uzavretých sídelných jednotiek – predovšetkým jednotlivých obcí a miest – k vzájomne prepojeným sídelným štruktúram. Vytváranie sídelných sietí môže zabezpečiť optimalizáciu sídelnej delby práce, čím sa bude zvyšovať funkčná komplexnosť a teda aj vyššia ponuka služieb pre podnikateľské subjekty a obyvateľstvo. Tvorbu sieťových štruktúr je potrebné podporovať ako na nadmiestnej, tak na nadregionálnej úrovni s možnosťou ich prepojenia na medzinárodné sídelné siete. Obe hierarchické sieťové štruktúry sa vzájomne dopĺňajú. Fungujúce nadmiestne sieťové sídelné štruktúry dávajú predpoklad k racionálnemu a šetrnému využívaniu územia, optimalizácii zabezpečenia služieb obyvateľstvu a podmienok rozvoja podnikateľských aktivít, predovšetkým na lokálnej a regionálnej úrovni. Nadregionálne sieťové sídelné štruktúry dávajú predpoklad k vytvoreniu konkurencieschopných podmienok v celoštátnych a medzinárodných súvislostiach. Spolu s nadregionálnymi sieťovými sídelnými štruktúrami dávajú predpoklad pre racionálne využitie vnútorných potenciálov a špecifik všetkých zúčastnených územných jednotiek v ponuke pre hospodárske, obslužné a sociálne aktivity nadregionálneho a medzinárodného významu.

Vytváraním sieťových sídelných štruktúr sa sleduje viacero na sídelný systém kladených požiadaviek. Tieto požiadavky v zásade vychádzajú z nastupujúcich tendencií spoločenského a hospodárskeho rozvoja v znamení rozvoja tzv. "postindustriálnej spoločnosti". Ide o sflexibilnenie sídelného systému na novo vznikajúce požiadavky vyplývajúce z rozvoja informačných technológií a technológií adekvátnych tzv. "postindustriálnej spoločnosti" a vytváranie tak rovnocenných podmienok prístupu k infraštruktúram a vzdelaniu.

Z pohľadu vývoja vzťahov medzi sídelnými jednotkami – obcami – vznikajú tu aj nové možnosti na kvalitatívne nové formy vzťahov medzi mestom – sídelným centrom, a jeho okolím, resp. medzi mestom a vidiekom. Pritom v súlade s princípmi vyjadrenými v Európskej perspektíve priestorového rozvoja (ESDP) ide predovšetkým o zlepšenie kvality života a životných podmienok, zlepšenie funkčnosti, resp. funkčnej komplexity a vytvorenia "regionálnych rozvojových pólů".

¹ Pod sieťovými sídelnými štruktúrami sa rozumejú rôzne účelové a priestorové prepojenia medzi sídelnými jednotkami založené na princípoch kooperácie v záujme zvyšovania rozvojových potenciálov a možností.